

ΣΑΝ ΝΑ ΗΤΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

585 π.Χ. Ο Θαλής ο Μιλήσιος καταγράφει για πρώτη φορά στον κόσμο ηλιακή έκλειψη.

1871: Συντρίβεται η Κομμούνια των Παρισίων.

1926: Πραξικόπημα εκδηλώνεται στην Πορτογαλία και εγκαθίσταται δικτατορικό καθεστώς.

1942: Ο 28χρονος άγγλος συνθέτης Μπέντζαμιν Μπρίτεν δικάζεται στο Λονδίνο με την κατηγορία ότι αρνήθηκε να υπηρετήσει την στρατιωτική του θητεία ως αντιρρησίας συνείδησης. «Δεν μπορώ να πάρω μέρος σε πράξεις καταστροφής, αλλά μπορώ να βοηθήσω την πατρίδα με το έργο μου» είπε στους δικαστές του. Θα αθωωθεί, αλλά θα του επιβληθεί εναλλακτική θητεία.

1961: Ιδρύεται η Διεθνής Αμνηστία. Για την προσφορά της στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα βραβευτεί 16 χρόνια αργότερα με Νόμπελ Ειρήνης.

1969: Η Μίλαν νικάει τον Άγιαξ με 4-1 στο Μπερναμπέου και κατακτά το 14ο Κύπελλο Πρωταθλητριών Ευρώπης. Η ΕΡΤ μεταδίδει για πρώτη φορά απευθείας αγώνα ποδοσφαίρου και ο Γιάννης Διακογιάννης κάνει την παρθενική εμφάνισή του στην περιγραφή.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

1738: Ζοζεφ Ινιάς Γκιγιωτέν, γάλλος γιατρός. Κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης εισήχθη την εισαγωγή της λαμπτόμου ως πιο «ανώδυνου» μέσου εκτέλεσης της θανατικής ποινής και αυτή πήρε το όνομά του (γκιλοτίνα). (Θαν. 26/3/1814)

1888: Τζιμι Θορπ, ινδιάνος αθλητής του στίβου. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1912 κατέκτησε χρυσά μετάλλια στο πένταθλο και το δέκαθλο, τα οποία όμως του αφαιρέθηκαν επειδή έπαιξε επαγγελματικό μπόξ και του επιστράφηκαν μετά θάνατον, το 1982. (Θαν. 28/3/1953)

1943: Έλενα Σουλιώτη, ελληνίδα σοπράνο. (Θαν. 4/12/2004)

ΘΑΝΑΤΟΙ

1843: Νόα Γουέμπστερ, άγγλος πολιτικός, συγγραφέας και λεξικογράφος, δημιουργός του περίφημου λεξικού της αγγλικής γλώσσας που φέρει το όνομά του. (Γεν. 16/10/1758)

1937: Άλφρεντ Άντλερ, αυστριακός ιατρός και ψυχολόγος, ιδρυτής της σχολής της ατομικής ψυχολογίας. Σε συνεργασία με τον Ζίγκμουντ Φρόιντ και μία μικρή ομάδα συνεργατών του τελευταίου, ο Άντλερ ήταν μεταξύ των συνιδρυτών του ψυχαναλυτικού κινήματος. (Γεν. 7/2/1870)

2003: Ίλια Πρίγκοζιν, ρώσος χημικός, με σημαντικό έργο στο πεδίο της θερμοδυναμικής. Τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ το 1977. (Γεν. 25/1/1917)

Θαλής ο Μιλήσιος

Τής Ειρήνης Μαραγκόζη

Γύρω στο 620 π.Χ. γεννήθηκε στη Μίλπο της Μικράς Ασίας μια συμπαθητική και ξεχωριστή προσωπικότητα, ο Θαλής. Ένας από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας, ένας επιστήμονας που τα θεωρήματά του αποτελούν θεμέλια για τη Γεωμετρία. Μου είναι δύσκολο να φανταστώ νέο τον παλαιότερο αυτόν πρόγονό μας κι όταν αναφέρομαι σε αυτόν μού έρχεται να τον αποκαλέσω «ο παππούς ο Θαλής». Με τα μάτια της φαντασίας μου τον βλέπω ως αεικίνητο γεράκο, σαν τρελό επιστήμονα, που συνεχώς θα παρατηρούσε και θα κρατούσε σημειώσεις για τα θαυμαστά συμπεράσματα στα οποία κατέληγε. Κι όμως ο Θαλής υπήρξε κάποτε νέος (ίσως και ωραίος), και πάσχιζε να επιβιώσει σε μια κοινωνία προσγειωμένων γήινων. Οι συμπολίτες του τον κοροΐδευαν και καθόλου δεν καταλάβαιναν τι πρόβλεψε και «τι φρούτο ήταν» αυτό το παλι-καράκι της Μιλήτου.

Σύμφωνα μάλιστα με τον Πλάτωνα (στο έργο Θεαίππος), ακόμη και οι υπέρτεροι τον κοροΐδευαν. Συγκεκριμένα λένε πως μια μέρα ο Θαλής καθώς παρατηρούσε το νυχτερινό ουρανό, δεν έβλεπε πού πατούσε, ώπου ξαφνικά έπεσε μέσα σε ένα πηγάδι. Τότε, μια δούλη που βρέθηκε εκεί κοντά έτρεξε για να τον βοηθήσει, αλλά δεν έχασε και την ευκαιρία να του κάνει λίγη καζούρα λέγοντάς του «Μα πώς περιμένεις να καταλάβεις τι συμβαίνει ψηλά στον ουρανό, τι στιγμή που δεν βλέπεις τι βρίσκεται μπρος στα πόδια σου;»

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο Θαλής είχε προβλέψει την έκλειψη ηλίου του 585 π.Χ. Όμως φήμες λένε πως αντί να τον παραδεχτούν οι συμπολίτες του και να τον θαυμάσουν για την ευρυμάθειά του, τον κατηγόρησαν ως μάγο.

Η κατάσταση αυτή δεν μπορούσε να συνεχιστεί! Και παρότι η Μίλπος ήταν μια από τις πιο προχωρημένες και ανοιχτές κοινωνίες των χρόνων εκείνων, ο Θαλής αισθανόταν πως ο τόπος δεν τον χωρούσε. Ήταν επιτακτική η ανάγκη να «πν κάνει» το δυνατόν γρηγορότερα, να πάει σε άλλη γη, σε άλλα μέρη, να ταξιδέψει, να γνωρίσει κόσμο, να μάθει όσα περισσότερα πράγματα μπορούσε και να μας τα πει κι εμάς... Υπήρχε όμως ένα μικρό πρόβλημα, δεν είχε αρκετά χρήματα. Σκοπός του όμως δεν ήταν μόνο να γίνει πλούσιος, αλλά και να αποδείξει στα πατριωτάκια του ότι δεν ήταν ο χαζούλης αφηρημένος συμπολίτης τους που πέφτει μέσα στους λάκκους, αλλά ένας σοφός, που αν ήθελε μπορούσε να βγάλει χρήματα χρησιμοποιώντας απλώς το μυαλό και τις γνώσεις του.

Να λοιπόν τι έκανε σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (στο έργο Πολιτικά): Μέσα στο βαρύ χειμώνα νοίκιασε όλα τα ελαιοτριβεία της Μιλήτου και της Χίου βασιζόμενος στην πεποίθηση ότι τη χρονιά που θα ερχόταν θα υπήρχε μεγάλη παραγωγή ελιάς, άρα και ελαιόλαδου και κατά συνέπεια τα ελαιοτριβεία του θα ήταν περιζήτητα. Η πεποίθηση αυτή στηριζόταν σε μετε-

ωρολογικές παρατηρήσεις και σε παρατηρήσεις των άστρων. Πράγματι ο Θαλής δεν έπεσε έξω στην πρόβλεψή του, η επόμενη χρονιά ήταν καλή και η σοδιά της ελιάς πολύ μεγάλη. Έτσι, τα ελαιοτριβεία του τα υπενοίκιασε σε πολύ υψηλές τιμές κερδίζοντας πολλά χρήματα.

Πιθανότατα, κάπως έτσι ο Θαλής θα βρέθηκε να ταξιδεύει. Πήγε στη Βαβυλώνα και μαθήτευσε κοντά σε αστρονόμους, μαθαίνοντας πολλά για τα αστέρια και τα ουράνια σώματα, πήγε και στην Αίγυπτο κι επισκέφτηκε τις πυραμίδες. Εκεί κατόρθωσε να υπολογίσει το ύψος των πυραμίδων, κάτι που δεν είχε καταφέρει κανένας άνθρωπος ως τότε. Το σκεπτικό του Θαλή ήταν το εξής: Παρατήρησε ποια ώρα της ημέρας η σκιά του σώματός του είναι ακριβώς ίση με το πραγματικό του ύψος. Την ίδια ακριβώς ώρα της ημέρας, σκέφτηκε πως και η σκιά των πυραμίδων θα ήταν τόση, όσο το πραγματικό τους ύψος. Ο υπολογισμός του ήταν σωστός, το σκεπτικό του λογικό και η φήμη του εκτοξεύτηκε αμέσως στα μήκη και πλάτη του τότε γνωστού κόσμου.

Κι άλλα πολλά κατορθώματα, σκέψεις και ιδέες αποδίδονται στον Θαλή, δίχως να είμαστε εκατό τοις εκατό σίγουροι για την ορθότητά τους, μια και κανένα του σύγγραμμα δεν διασώθηκε ως τις μέρες μας. Όσο για το τέλος του, θα το χαρακτηρίζα αδικό: Λέγεται λοιπόν πως ο Θαλής πέθανε την περίοδο της 58ης Ολυμπιάδας (548 - 545 π.Χ.) σε ηλικία 78 ετών παρακολουθώντας αθλητικούς αγώνες καταπονημένος από τη ζέση, τη δίψα και την εξάντληση. Κατόπιν οι συμπολίτες του τον τίμησαν χαράσσοντας το εξής επίγραμμα στον τάφο του: «Ο χώρος που πιάνει ο τάφος σου είναι μικρός, αλλά η δόξα σου εκτείνεται μέχρι τον ουρανό».

Στον Θαλή αποδίδονται τα εξής μεταξύ άλλων:

Ορισμένα αποφθέγματα που αποδίδονται στον Θαλή:

- Υποστήριξε ότι η αρχή κάθε υλικής ύπαρξης είναι το νερό.
- Μελέτησε τους κεραυνούς, τα αστέρια, τις φάσεις της Σελήνης, τους ανέμους στην Αίγυπτο και την επίδρασή τους στις πλημμύρες του Νείλου.
- Διαίρεσε το έτος σε εποχές και σε 365 μέρες και υπολόγισε τις ισημερίες.
- Διατύπωσε την ιδέα ότι τα άστρα αποτελούνται από τα ίδια συστατικά.
- Υποστήριξε πως όλοι μας, άνθρωποι, ζώα, φυτά, ακόμη και τα πράγματα, είμαστε ενσάρκωσης μια αθάνατης ψυχής και πως στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμιά ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο.
- Διατύπωσε το θεώρημα της Γεωμετρίας ότι «όταν τρεις τουλάχιστον παράλληλες ευθείες τέμνουν δύο άλλες ευθείες, τότε τα τμήματα που ορίζουν στη μία είναι ανάλογα προς τα αντίστοιχα τμήματα της άλλης»

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ...

Η πολιτική με παραβολές

Από τον Γ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟ

Το επιτυχημένο ταξίδι του πρωθυπουργού στην Κίνα θυμίζει τον πρώτο Κινέζο τουρίστα που έφτασε στην Ικαρία. Κατεβαίνει, που λέτε, στο λιμάνι και κάποιοι εμβρόντητος Ικαριώτης τον ρωτάει: Εσύ πάλι από πού είσαι; «Από την Κίνα», απαντάει εκείνος. «Και ποιανού είσαι;»

Για την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης: Ο Αϊνστάιν, μέγας θιασώτης της αιτιοκρατίας, γκρίνιαζε στους θεμελιωτές της κβαντικής θεωρίας -που έδειξαν ότι μεγάλο μέρος του κόσμου κυβερνάται από το τυχαίο-, αντιτεινόντας ότι «ο Θεός δεν παίζει ζάρια». Δεν ξέρω αν ο Θεός παίζει ζάρια ή όχι. Ο Στουρνάρας πάντως κάτι άλλο παίζει, απλώς δεν μας το έχει πει ακόμα.

Ξανά για την οικονομική πολιτική της κυ-

βέρνησης: Ο Αϊνστάιν (πάλι) έχει δώσει τον εξής ορισμό της παράνοιας: «Παρανοϊκός είναι εκείνος που επαναλαμβάνοντας τα ίδια πράγματα περιμένει διαφορετικά αποτελέσματα». Δεν το είπα εγώ. Ο μέγας φυσικός το είπε.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Περιμένοντας την ανάπτυξη: «Ίσως τίποτα να μην είναι πιο στενά συνυφασμένο με την έννοια της θεότητας από τη βεβαιότητα ότι ακολουθώντας πετυχημένες συνταγές δεν θα βρεθούμε ποτέ απέναντι σε δυσάρεστες εκπλήξεις». Αυτό

το έχω πει εγώ, σε ανύποπτο χρόνο. Μπορούμε να το παραλλάξουμε ελαφρώς: «Ίσως τίποτα να μην είναι πιο στενά συνυφασμένο με την έννοια της ηλιθιότητας από τη βεβαιότητα ότι ακολουθώντας αποτυχημένες συνταγές θα

προκύψουν, ως εκ θαύματος, ευχάριστες εκπλήξεις».

Ξανά, περιμένοντας την ανάπτυξη: Ένας άλλος σπουδαίος φυσικός, δηλωμένος άθεος και πραγματιστής, είχε κρεμάσει ένα πέταλο

για γούρι έξω από την πόρτα του γραφείου του. Όταν ένας φοιτητής του τον ρώτησε σοκαρισμένος «μα καλά, είναι δυνατόν εσείς να πιστεύετε σε αυτά τα πράγματα;», ο καθηγητής τού απάντησε: «Η Τσιγγάνα που μου το πούλησε με διαβεβαίωσε ότι πιάνει και σε αυτούς που δεν πιστεύουν».

Για τη διπροσωπία του οικονομικού επιτελείου: Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι οι άνθρωποι δεν μπορεί να είναι τόσο ανίκανοι, άρα παίζουν διπλό παιχνίδι, άλλα μας λένε ενώ στην πραγματικότητα ακολουθούν συγκεκριμένο σχέδιο, κρυφό κι ανομολόγητο. Αντιθέτως, εγώ πιστεύω ότι είναι τόσο ανίκανοι, διότι, όπως έλεγε και ο Αβραάμ Λίνκολν, «αν όντως ήταν διπρόσωποι, θα φόραγαν αυτές τις φάτσες;»